

ਸ਼ਨੀਵਾਰ, 23 ਮਾਰਚ, 2024

10 ਚੋੜ ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ 556
ਬਿਕਰਮੀ 2080

ਜਿਲਦ/VOL. : 72

ਅੰਕ/NO. : 293

ਨਵਾਂ ਜ਼ਮਾਨਾ

DAILY NAWAN ZAMANA • SATURDAY, 23 MARCH, 2024

ਜਲੰਧਰ

‘ਨਵਾਂ ਜ਼ਮਾਨਾ’ ਦੇ ਫੋਨ ਨੰਬਰ

ਪੁੱਛ-ਗਿੱਛ (ਰਿਸੈਪਸ਼ਨ)	0181-5097300
ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਵਿਭਾਗ	0181-5097302
ਸਾਹਿਤ ਸੰਪਾਦਕ (ਐਡਵਾਈਜ਼ਰ)	0181-5097305
ਰਿਪੋਰਟਰ	0181-5097310
ਵੈੱਬ ਟੀ ਵੀ	0181-5133160

YouTube nawan zamana TV

ਕੀਮਤ/PRICE : 5.00 ਰੁਪਏ

Regd. No : L-4/Pb-JL-0023/2024-26, (R.N.L.)-00068/57

E-mail : nawanzamana@gmail.com

www.nawanzamana.in

ਸਫ਼ੇ : 12

ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਵਿਰੁੱਧ ਦੇਸ਼-ਵਿਆਪੀ ਵਿਰੋਧ ਦਰਮਿਆਨ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਦਫਤਰ ਅੱਗੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਜਾ ਰਹੇ ਆਪ ਵਰਗਾਂ ਨੂੰ ਮੁਹਾਲੀ ਹੋਂਦ 'ਤੇ ਰੋਕਣ ਲਈ ਪੁਲਸ ਨੇ ਪਾਣੀ ਦੀਆਂ ਬੁਛਾਵਾਂ ਮਾਰੀਆਂ।

ਕੇਜਰੀਵਾਲ 28 ਤੱਕ ਈ ਡੀ ਦੇ ਰਿਮਾਂਡ 'ਤੇ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ : ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਦੇ ਬਾਅਦ ਈ ਡੀ ਵੱਲੋਂ ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ ਰਾਉਜ਼ ਐਵੇਨਿਊ ਕੋਰਟ 'ਚ ਸਪੈਲ ਸੀ ਬੀ ਆਈ ਜੱਜ ਕਾਵੇਰੀ ਬਵੇਜਾ ਦੀ ਅਦਾਲਤ 'ਚ ਪੰਜ ਕਰਕੇ ਈ ਡੀ ਨੂੰ 10 ਦਿਨਾਂ ਦਾ ਰਿਮਾਂਡ ਮੰਗਿਆ, ਪਰ ਪੀ ਐੱਮ ਐੱਲ ਐੱਲ ਦੇ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਨੂੰ 28 ਮਾਰਚ ਤੱਕ ਰਿਮਾਂਡ 'ਤੇ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਕੇਜਰੀਵਾਲ 28 ਮਾਰਚ ਦੁਪਹਿਰ 2 ਵਜੇ ਕੋਰਟ 'ਚ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਲਈ ਕੋਰਟ 'ਚ ਸਬੂਤਾਂ ਦਾ ਪੁਲਦਾ

ਪੰਜ ਕਰਕੇ 10 ਦਿਨਾਂ ਦਾ ਰਿਮਾਂਡ ਮੰਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਨੇ ਈ ਡੀ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਦੀ ਲੋੜ ਕਿਉਂ ਹੈ?

ਵੱਲੋਂ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਆਪਣੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਤੋਂ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਈ ਸੀ। ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਅਭਿਸ਼ੇਕ ਮਨੂ ਸਿੰਘਵੀ ਨੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ 'ਚ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਾਪਸ ਲੈ ਰਹੇ ਹਨ। ਕਥਿਤ ਸ਼ਰਾਬ ਘੁਟਾਲਾ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਈ ਡੀ ਵੱਲੋਂ ਇਹ 16ਵੀਂ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਹੈ। ਸਿੰਘਵੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਈ ਡੀ ਸਾਬਤ ਕਰੇ ਕਿ ਆਖਰ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਦੀ ਲੋੜ ਕਿਉਂ ਹੈ?

‘ਇੰਡੀਆ’ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਲੋਕਤੰਤਰ ਬਚਾਵਾਂਗੇ : ਮਾਨ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ : ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ (ਆਪ) ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੇ ਇਨਫੋਰਸਮੈਂਟ ਡਾਇਰੈਕਟੋਰੇਟ (ਈ ਡੀ) ਦੁਆਰਾ ‘ਆਪ’ ਦੇ ਕੌਮੀ ਕਨਵੀਨਰ ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ‘ਤੇ ਤਿੱਖੇ ਹਮਲੇ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹੀ ਰਵੱਈਏ ਦੀ ਸਖਤ ਆਲੋਚਨਾ ਕੀਤੀ। ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਈ ਡੀ (ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਸਿਆਸੀ ਟੀਮ) ਨੇ ਉਕਤ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਜਾਂ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਮਾਨ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦਾ ਕਤਲ ਬਾਕੀ ਸਫ਼ਾ 2 'ਤੇ

ਈ ਡੀ ਦੇ 95 ਫੀਸਦੀ ਕੇਸ ਆਪੋਜ਼ੀਸ਼ਨ ਆਗੂਆਂ ਖਿਲਾਫ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ : ਡਾਇਰੈਕਟੋਰੇਟ ਆਫ ਐਨਫੋਰਸਮੈਂਟ (ਈ ਡੀ) ਨੇ 2014 ਵਿੱਚ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਆਉਣ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਹੁਣ ਤੱਕ 95 ਫੀਸਦੀ ਕੇਸ ਆਪੋਜ਼ੀਸ਼ਨ ਆਗੂਆਂ ਖਿਲਾਫ ਹੀ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਸਰਕਾਰਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਅਖਬਾਰ ਇੰਡੀਅਨ ਐਕਸਪ੍ਰੈਸ ਦੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਮੁਤਾਬਕ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੌਰਾਨ ਈ ਡੀ ਨੇ ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਯੂ ਪੀ ਏ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲੋਂ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਖਿਲਾਫ ਚਾਰ ਗੁਣਾ ਵੱਧ ਕੇਸ ਕੀਤੇ ਹਨ। 2014 ਤੋਂ 2022 ਤੱਕ ਈ ਡੀ ਨੇ 121 ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ 'ਤੇ ਛਾਪੇ ਮਾਰੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ 115 ਆਪੋਜ਼ੀਸ਼ਨ ਦੇ ਆਗੂ ਹਨ। ਯੂ ਪੀ ਏ ਸਰਕਾਰ ਵੇਲੇ 26 ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ 14 ਆਪੋਜ਼ੀਸ਼ਨ ਦੇ ਸਨ।

ਚੰਦਰਸ਼ੇਖਰ ਰਾਓ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬੇਟੀ ਕੇ ਕਵਿਤਾ, ਖਾਰਖੰਡ ਮੁਕਤੀ ਮੋਰਚਾ ਦੇ ਆਗੂ ਹੇਮੰਤ ਸੋਰੇਨ ਤੇ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਈ ਡੀ ਨੇ ਕਰਨਾਟਕ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਕਾਂਗਰਸ ਆਗੂ ਡੀ ਕੇ ਸ਼ਿਵ ਕੁਮਾਰ, ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਦੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਭਤੀਜੇ ਅਭਿਸ਼ੇਕ ਬੈਨਰਜੀ, ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹੁੰਡਾ ਤੇ ਸੋਨੀਆ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਸਿਆਸੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਮਰਹੂਮ ਅਹਿਮਦ ਪਟੇਲ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਈ ਡੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ 2014 ਤੋਂ 2022 ਤੱਕ 24 ਕਾਂਗਰਸੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਜਾਂਚ ਖੋਲੀ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤ੍ਰਿਣਮੂਲ ਕਾਂਗਰਸ (19), ਸ਼ਿਵ ਸੈਨਾ (8), ਬੀ ਜੇ ਡੀ (2-2) ਅਤੇ ਐੱਨ ਐੱਮ ਕੇ, ਐੱਮ ਐੱਨ ਐੱਸ, ਬੀ ਆਰ

ਜਨਤਾ ਜਨਾਰਧਨ ਸਭ ਜਾਣਦੀ ਹੈ : ਸੁਨੀਤਾ ਕੇਜਰੀਵਾਲ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ : ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਦੀ ਪਤਨੀ ਸੁਨੀਤਾ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਨੇ ਸੱਤਾ ਦੇ ਹੋਕਾਰ ਵਿਚ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰਵਾਇਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਨਾ ਐਕਸ 'ਤੇ ਲਿਖਿਆ—ਤੁਹਾਡੇ ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਚੁਣੇ ਗਏ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਮੋਦੀ

ਜੀ ਨੇ ਸੱਤਾ ਦੇ ਹੋਕਾਰ ਵਿਚ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰਵਾਇਆ। ਸਭ ਨੂੰ ਕੁਚਲਣ ਵਿਚ ਲੱਗੇ ਹਨ। ਇਹ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਧੋਖਾ ਹੈ। ਤੁਹਾਡੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਖੜ੍ਹੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਅੰਦਰ ਰਹਿਣ ਜਾਂ ਬਾਹਰ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜੀਵਨ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਸਮਰਪਣ ਹੈ। ਇਹ ਜਨਤਾ ਜਨਾਰਧਨ ਹੈ, ਸਭ ਜਾਣਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਹਿੰਦ।

ਗਿਆਚਲ ਦੇ ਤਿੰਨ ਆਜ਼ਾਦ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਅਸੰਬਲੀ ਤੋਂ ਅਸਤੀਫੇ

ਸ਼ਿਮਲਾ : ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਗਿਆਚਲ ਦੇ ਤਿੰਨ ਆਜ਼ਾਦ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਨੇ ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ ਅਸੰਬਲੀ ਤੋਂ ਅਸਤੀਫੇ ਦੇ ਦਿੱਤੇ। ਰੁਜ਼ਿਆਰ ਸਿੰਘ (ਦੇਹਰਾ), ਕੇ ਐੱਲ ਠਾਕੁਰ (ਨਾਲਾਗੜ੍ਹ) ਤੇ ਆਸ਼ੀਸ਼ ਸ਼ਰਮਾ (ਹਮੀਰਪੁਰ) ਨੇ ਅਸਤੀਫੇ ਅਸੰਬਲੀ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਨੂੰ ਸੌਂਪੇ। ਰਾਜ ਸਭਾ ਚੋਣ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੂੰ ਜਿਤਾਉਣ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਛੇ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਨੇ ਅਹਿਮ ਰੋਲ ਅਦਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਸਪੀਕਰ ਨੇ ਬਜਟ ਪਾਸ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਵਿੱਧੀ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ 'ਤੇ ਛੇ ਕਾਂਗਰਸੀ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਨੂੰ ਅਯੋਗ ਠਹਿਰਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸੀਟਾਂ 'ਤੇ ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣ ਕਰਾਉਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਤਿੰਨ ਆਜ਼ਾਦ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਦੇ ਅਸਤੀਫੇ ਦੇਣ ਨਾਲ ਤਿੰਨ ਹੋਰ ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣਾਂ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਗਿਆਚਲ ਦੀਆਂ ਚਾਰ ਲੋਕ ਸਭਾ ਸੀਟਾਂ 'ਤੇ 6 ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣਾਂ ਲਈ ਪੋਲਿੰਗ 1 ਜੂਨ ਨੂੰ ਹੋਣੀ

ਹੋ ਤੇ ਨਾਮਜ਼ਦਗੀਆਂ ਲਈ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ 7 ਮਈ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਜ਼ਾਦਾਂ ਵਾਲੀਆਂ ਸੀਟਾਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਐਲਾਨ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਸੰਬਲੀ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ 68 ਵਿੱਚੋਂ 40 ਸੀਟਾਂ ਜਿੱਤ ਕੇ ਸਰਕਾਰ ਬਣਾਈ ਸੀ। ਰਾਜ ਸਭਾ ਚੋਣ ਵੇਲੇ ਉਸ ਦੇ ਛੇ ਵਿਧਾਇਕ ਭਾਜਪਾ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਭੁਗਤ ਗਏ ਸਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਸ ਕੋਲ 34 ਵਿਧਾਇਕ ਰਹਿ ਗਏ ਹਨ। ਭਾਜਪਾ ਨੇ 25 ਸੀਟਾਂ ਜਿੱਤੀਆਂ ਸਨ, ਜਦਕਿ ਤਿੰਨ ਆਜ਼ਾਦ ਜਿੱਤੇ ਸਨ। ਜੇ ਭਾਜਪਾ ਇਨ੍ਹਾਂ 9 ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਧਾਇਕ ਨੂੰ ਗੱਢ ਕੇ ਅਸਤੀਫਾ ਦਿਵਾ ਕੇ ਜਿਤਾਉਣ ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 34 ਤੋਂ ਟੱਪ ਸਕਦੀ ਹੈ ਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਡਿੱਗ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗਿਆਚਲ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਚੋਣਾਂ ਤੱਕ ਦਿਲਚਸਪ ਮੌਜ ਆਉਂਦੇ ਨਜ਼ਰ ਆਉਣਗੇ।

ਪੁਲ ਡਿੱਗਣ ਨਾਲ ਮਜ਼ਦੂਰ ਦੀ ਮੌਤ

ਸੁਪੌਲ : ਬਿਹਾਰ ਦੇ ਸੁਪੌਲ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ 'ਚ ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ ਤੜਕੇ ਨਿਰਮਾਣ ਅਧੀਨ ਪੁਲ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਡਿੱਗਣ ਕਾਰਨ ਮਜ਼ਦੂਰ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ ਕਈ ਹੋਰਾਂ ਦੇ ਦੱਬਣ ਦਾ ਖਦਸ਼ਾ ਹੈ। ਸੁਪੌਲ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਬਕੋਰ ਅਤੇ ਮਧੁਬਨੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਭੋਜਾ ਵਿਚਕਾਰ ਕੋਸੀ ਨਦੀ 'ਤੇ ਨਿਰਮਾਣ ਅਧੀਨ ਪੁਲ ਦਾ ਇਕ ਹਿੱਸਾ ਮਰੀਚਾ ਨੇੜੇ ਡਿੱਗ ਗਿਆ।

ਯੂ ਪੀ ਬੋਰਡ ਆਫ ਮਦਰੱਸਾ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਐਕਟ ਅਸੰਵਿਧਾਨਕ ਕਰਾਰ

ਲਖਨਊ : ਅਲਾਹਾਬਾਦ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਲਖਨਊ ਬੈਂਚ ਨੇ ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ ਯੂ ਪੀ ਬੋਰਡ ਆਫ ਮਦਰੱਸਾ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਐਕਟ 2004 ਨੂੰ ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਾਰ ਦਿੰਦਿਆਂ ਗੈਰਅਸੰਵਿਧਾਨਕ ਕਰਾਰ ਦੇ ਦਿੱਤਾ। ਜਸਟਿਸ ਵਿਵੇਕ ਚੌਧਰੀ ਅਤੇ ਜਸਟਿਸ ਸੁਭਾਸ਼ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਦੀ ਡਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੇ ਯੂ ਪੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਸੂਬੇ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮਦਰੱਸਾ 'ਚ ਪੜ੍ਹ ਰਹੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਮੁੱਖਧਾਰਾ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ।

ਓਡੀਸ਼ਾ 'ਚ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਬੀਜਦ ਨਾਲ ਗੱਲ ਟੁੱਟੀ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ : ਕਈ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਓਡੀਸ਼ਾ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਤੇ ਹੁਕਮਰਾਨ ਬੀਜੂ ਜਨਤਾ ਦਲ (ਬੀਜਦ) ਵਿਚਾਲੇ ਗਠਜੋੜ ਦੇ ਚਰਚਿਆਂ ਦਰਮਿਆਨ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਸੂਬਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮਨਮੋਹਨ ਸਮਾਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਗਠਜੋੜ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਤੇ ਭਾਜਪਾ ਸਾਰੀਆਂ 21 ਲੋਕ ਸਭਾ ਸੀਟਾਂ 'ਤੇ 147 ਅਸੰਬਲੀ ਸੀਟਾਂ ਲੜੇਗੀ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨਵੀਨ ਪਟਨਾਇਕ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਦੀਆਂ ਕੌਮੀ ਨੀਤੀਆਂ ਦੇ 10 ਸਾਲ ਤੋਂ ਸਮਰਥਨ ਦੇਣ ਦੇ ਧੰਨਵਾਦੀ ਹਨ, ਪਰ ਪਾਰਟੀ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਓਡੀਸ਼ਾ ਵਿਚ ਵੀ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਹੋਵੇਗੀ ਤਾਂ ਹੀ ਓਡੀਸ਼ਾ ਵਧੇਰੇ ਤਰੱਕੀ ਕਰੇਗਾ।

ਬਸਪਾ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਇਕੱਲਿਆਂ ਲੜੇਗੀ

ਬੰਗਾ (ਅਵਤਾਰ ਕਲੋਰ)-ਬਹੁਜਨ ਸਮਾਜ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ ਜਲੰਧਰ ਵਿਖੇ ਸੰਸਦੀ ਚੋਣਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਅਹਿਮ ਮੀਟਿੰਗ ਹੋਈ। ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਪੰਜਾਬ, ਹਰਿਆਣਾ ਤੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਕੋਆਰਡੀਨੇਟਰ ਰਣਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬੇਨੀਵਾਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬਹੁਜਨ ਸਮਾਜ ਪਾਰਟੀ 13 ਲੋਕ ਸਭਾ ਸੀਟਾਂ 'ਤੇ ਇਕੱਲਿਆਂ ਚੋਣ ਲੜੇਗੀ। ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ 31 ਮਾਰਚ ਤੱਕ ਨਾ ਐ ਅਤੇ ਹੋ ਜਾਣਗੇ।

ਖੋਖਲੇ ਨਾਅਰਿਆਂ ਦਾ ਕੋਈ ਫਾਇਦਾ ਨਹੀਂ : ਰਾਜੀਵ ਬਜਾਜ

ਪੁਣੇ : ਬਜਾਜ ਆਟੋ ਦੇ ਮੈਨੇਜਿੰਗ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਰਾਜੀਵ ਬਜਾਜ ਨੇ ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵਧੇਰੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮਤ ਲਈ ਭਾਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਹੁਨਰਮੰਦ ਬਣਾਉਣ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਦੀ ਫੌਰੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਖੋਖਲੇ ਨਾਅਰਿਆਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਫਾਇਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋਂਦਾ। ਸਾਫਗੋਈ ਲਈ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਬਜਾਜ ਨੇ ਕਿਹਾ—ਨਾਅਰੇ ਨਾਲ ਤੁਸੀਂ ਦੁਨੀਆ ਨੂੰ ਬਦਲ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ। ਮੈਕ ਇਨ ਇੰਡੀਆ ਦੁਨੀਆ ਨਹੀਂ ਬਦਲ ਸਕਦਾ, ਆਤਮ-ਨਿਰਭਰ ਭਾਰਤ ਦੁਨੀਆ ਨਹੀਂ ਬਦਲ ਸਕਦਾ, ਵੱਕਲ ਫਾਰ ਲੋਕਲ ਦੁਨੀਆ ਨਹੀਂ ਬਦਲ ਸਕਦਾ ਤੇ ਵਿਕਸਤ ਭਾਰਤ ਕਹਿਣ ਨਾਲ ਦੁਨੀਆ ਨਹੀਂ ਬਦਲਦੀ। ਦਿਲਚਸਪ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਾਰੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਲਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਬਜਾਜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨਾਅਰਿਆਂ ਨੂੰ ਅਮਲੀ ਜਾਮਾ ਪਹਿਨਾਉਣ ਲਈ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਹੁਨਰਮੰਦ ਬਣਾਉਣਾ ਪੈਂਦਾ।

ਉੱਘੇ ਪੱਤਰਕਾਰ ਜ਼ਰੂਰ ਆਗਾ ਨਹੀਂ ਰਹੇ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ : ਨੈਸ਼ਨਲ ਹੋਰਾਲਡ ਦੇ ਐਡੀਟਰ-ਇਨ-ਚੀਫ ਜ਼ਰੂਰ ਆਗਾ (70) ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਬਿਆਰੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਦੋਹਾਂ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਹ 1954 ਵਿਚ ਅਲਾਹਾਬਾਦ 'ਚ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਸਨ ਤੇ ਅਲਾਹਾਬਾਦ ਯਾਦਗਾਰ ਹੁਸੈਨੀ ਇੰਟਰ-ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹੇ। ਇੰਗਲਿਸ਼ ਲਿਟਰੇਚਰ ਵਿਚ ਐੱਮ ਏ ਅਲਾਹਾਬਾਦ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਤੋਂ ਕੀਤੀ। ਉੱਥੇ ਉਹ ਅਗਾਂਹਵਧੂ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਲਹਿਰ ਵੱਲ ਖਿੱਚੇ ਗਏ ਅਤੇ ਸਾਹੀ ਉਮਰ ਖੋਬੀ-ਜਮਹੂਰੀ

ਜ਼ਹਿਰੀਲੀ ਸ਼ਰਾਬ ਨਾਲ ਹੁਣ ਤੱਕ 6 ਮੌਤਾਂ

ਸੁਨਾਮ ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਵਾਲਾ : ਇੱਥੇ ਭੇਦਭਰੀ ਹਾਲਤ 'ਚ 6 ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ, ਜਦੋਂ ਕਿ 7 ਦੀ ਹਾਲਤ ਗੰਭੀਰ ਸੀ। ਲੋਕਾਂ ਅਤੇ ਪੀੜਤਾਂ ਦੇ ਪਰਵਾਰਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਾਲਤ ਖਰਾਬ ਹੋਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ। ਮਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ (45) ਪੁੱਤਰ ਦੇਸ਼ ਰਾਜ, ਲੱਛਾ ਸਿੰਘ (40) ਪੁੱਤਰ ਲੀਲਾ ਸਿੰਘ, ਬੁੱਧ ਸਿੰਘ (70) ਪੁੱਤਰ ਕਾਕਾ ਸਿੰਘ, ਸੇਵਕ (40) ਪੁੱਤਰ ਸੀਤਾ ਅਤੇ ਸਖੀ ਨਾਥ (65) ਪੁੱਤਰ ਮੋਹਰ ਨਾਥ ਸਾਰੇ ਵਾਸੀ ਰਵਿਦਾਸਪੁਰਾ ਟਿੱਬੀ ਵਜੋਂ ਹੋਈ ਹੈ। ਸਖੀ ਨਾਥ ਸਮਾਣਾ ਦਾ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਸੀ, ਜੋ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰੀ ਵਿਚ ਆਇਆ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਜਖੇਪਲਵਾਸ ਦੇ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ (32) ਪੁੱਤਰ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਵੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ, ਭੋਲੂ ਸਿੰਘ, ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ, ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ, ਰਵੀ ਸਿੰਘ, ਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਸਰੀ ਸਿੰਘ ਦਾ ਸਿਵਲ ਹਸਪਤਾਲ ਸੁਨਾਮ 'ਚ ਇਲਾਜ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਪੁਲਸ ਜਾਂਚ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ।

ਖੋਬੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਖਟਕੜ ਕਲਾਂ ਵਿਖੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਸਮਾਗਮ ਆੱਸ

ਬੰਗਾ (ਅਵਤਾਰ ਕਲੋਰ) ਭਾਰਤ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਕੌਮੀ ਹੀਰੋ, ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰੇਰਨਾਸਰੋਤ ਸ਼ਹੀਦ-ਏ-ਆਜ਼ਮ ਸਰਦਾਰ ਭਗਤ ਸਿੰਘ, ਰਾਜਗੁਰੂ ਅਤੇ ਸੁਖਦੇਵ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿਵਾੜ 'ਤੇ ਖਟਕੜ ਕਲਾਂ ਵਿਖੇ ਸੀ ਪੀ ਆਈ ਅਤੇ ਆਰ ਐੱਮ ਪੀ ਆਈ ਵੱਲੋਂ ਸਾਂਝੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਸਮਾਗਮ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸੀ ਪੀ ਆਈ ਦੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸਕੱਤਰ ਸੁਤੰਤਰ ਕੁਮਾਰ, ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਸਕੱਤਰ ਨਰੇਸ਼ਵਰ ਦਾਸ ਮੋਹਲੀ, ਕਿਸਾਨ ਆਗੂ ਅਤੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸਹਾਇਕ ਸਕੱਤਰ ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਭੰਗਲ, ਤਹਿਸੀਲ ਬਲਾਚੌਰ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਪਰਮਿੰਦਰ ਮੋਨਕਾ ਨੇ ਸਾਂਝੇ ਬਿਆਨ ਰਾਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਮਾਗਮ 'ਚ ਆਰ ਐੱਮ ਪੀ ਆਈ ਦੇ ਕੌਮੀ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਮੋਗਤ ਰਾਮ ਪਾਸਲਾ, ਸੀ ਪੀ ਆਈ ਦੇ ਸੂਬਾ

ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ
ਦੇਸ਼ ਦੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਸੰਗਰਾਮ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨ ਨਾਇਕਾਂ

ਸ਼ਹੀਦ-ਏ-ਆਜ਼ਮ
ਸਰਦਾਰ ਭਗਤ ਸਿੰਘ

ਸ਼ਹੀਦ ਸੁਖਦੇਵ ਅਤੇ ਸ਼ਹੀਦ ਰਾਜਗੁਰੂ

ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ

ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿਵਸ

23 ਮਾਰਚ, 2024

ਮੌਕੇ ਭਾਵਤਿੰਨੀ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਭੇਟ ਕਰਦੀ ਹੈ

ਸੂਚਨਾ ਅਤੇ ਲੋਕ ਸੰਪਰਕ ਵਿਭਾਗ, ਪੰਜਾਬ

ਅੱਜ-ਨਾਮਾ

ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਦੀ ਖਬਰ ਜਦ ਚਹੁੰ ਤਰਫੀ, ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਸੋਚਦਾ ਚੋਣਾਂ ਦੀ ਬਾਤ ਬੋਲੀ। ਹੋਇਆ ਸਾਰਿਆਂ 'ਤੇ ਇਹੀਉ ਕੇਸ ਭਾਰੂ, ਇਹ ਹੀ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਬਾਜ਼ੀ ਮਾਤ ਬੋਲੀ। ਕਿਹੜੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਬਹਿਣਾ ਜੜ੍ਹੀ ਮੁੱਦਾ, ਬਿਲਕੁਲ ਨਾ ਏਸੇ ਦੇ ਹਨ ਹਾਲਾਤ ਬੋਲੀ। ਬੋਲਦੇ ਸੁਣੀਏ ਸਿਰਫ ਹਨ ਅਜੇ ਲੀਡਰ, ਮਾਸਾ ਬੋਲੀ ਨਹੀਂ ਵੋਟਰ ਦੀ ਜਾਤ ਬੋਲੀ। ਅੰਦਰੇ ਵਿੱਸ ਪਿਆ ਘੋਲਦਾ ਆਮ ਵੋਟਰ, ਕੱਚਦਾ ਅੰਦਰਲੀ ਬਾਤ ਨਾ ਬਾਹਰ ਬੋਲੀ। ਵੇਲਾ ਆਉ ਤਾਂ ਚੁੱਪ ਫਿਰ ਮੋਹਰ ਲਾ ਕੇ, ਗੱਲ ਅੰਦਰ ਦੀ ਕਰੂ ਉਹ ਜ਼ਾਹਰ ਬੋਲੀ।

-ਤੀਸ ਮਾਰ ਖਾਂ

4 ਨਵਾਂ ਜ਼ਮਾਨਾ, ਜਲੰਧਰ

ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਨੂਰਪੁਰ

ਭਾਰਤ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਖਿੱਤੇ ਵਿੱਚ ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਹੱਕਾਂ ਲਈ ਜਦੋਂ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਹੱਥ ਲਗਾਉਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਮੁਹਰਲੀਆਂ ਸਫ਼ਾ ਵਿੱਚ ਖੜਾ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਸ਼ਹੀਦ-ਏ-ਆਜ਼ਮ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਧਰਤੀ ਦਾ ਉਹ ਮਹਾਨਾਇਕ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਜਵਾਨੀ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਲਈ ਜਿਉਣਾ ਅਤੇ ਮਰਨ ਦੀ ਜਾਂਚ ਦੱਸੀ। ਉਹ ਏਸ਼ੀਆਈ, ਅੰਗਰੇਜ਼ ਹਕੂਮਤ-ਖਿਲਾਫ਼ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਅੱਜਮਾ ਦੇਣ ਅਤੇ ਸੱਚਾਈਆਂ ਫਾਂਸੀ ਦੇ ਰੱਸੇ 'ਤੇ ਝੁਲ ਜਾਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸ਼ੇਰਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਅਗਾਂਹ ਉਹ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਜ਼ਹਿਰੀਲਾ ਵਿਲਾਸਫਰ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਦਾ ਮਾਲਕ ਸੀ। ਉਹ ਕਿਹਾ ਕਰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਹਕੂਮਤ ਖਿਲਾਫ਼ ਲੜਾਈ ਸਾਡਾ ਪਹਿਲਾ ਮੋਚਰਾ ਹੈ। ਸਾਡਾ ਅਸਲ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਲੁੱਟ-ਖੁੱਟੇ ਰਹਿਤ ਸਮਾਜ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਨਾਲ ਮਿਲਦੀਆਂ-ਜੁਲਦੀਆਂ ਮਿਸਾਲਾਂ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਹਨ। ਉਸ ਨੇ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਇਤਿਹਾਸ, ਰਾਜਨੀਤੀ, ਸਮਾਜਵਾਦ ਅਤੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੁਨੀਆ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਰਾਜਨੀਤਕ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦਾ ਗਹਿਰਾਈ ਨਾਲ ਅਧਿਐਨ ਕੀਤਾ। ਨਿੱਕੀ ਉਮਰ ਦਾ ਇਹ ਮਹਾਨਾਇਕ ਲੋਕ ਹੱਕਾਂ ਲਈ ਜੂਝਦੇ ਲੋਕਾਂ/ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦਾ ਉਹ ਅੱਜ ਵੀ ਰਾਹ-ਦੇਸ਼ਰਾ ਹੈ।

ਯੂਨਾਨ ਦਾ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਦਾਰਸ਼ਨਿਕ ਹੋਇਆ ਹੈ ਸੁਕਰਾਤ। ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਸੂਝ, ਸਮਝ, ਸਿਆਣਪ ਦੀ ਗੱਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਸੁਕਰਾਤ ਦਾ ਨਾਂਅ ਬੜੇ ਮਾਣ ਨਾਲ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੇ ਹੁਣ ਤੱਕ ਦੇ ਖੁਫ਼ ਕੁ ਚੇਟਵੇਂ ਸਿਆਣੇ ਮਨੁੱਖਾਂ 'ਚੋਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੁ. ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਹੁਣ ਤੱਕ ਇੱਕ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਹੀ ਵੇਖਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਪਰ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਮਹਾਨ ਦਾਰਸ਼ਨਿਕ ਸੁਕਰਾਤ ਨਾਲ ਉਸ ਦੀ ਜਿੰਦਗੀ ਦੀਆਂ ਅਹਿਮ ਘਟਨਾਵਾਂ ਮੱਲ ਖਾਦੀਆਂ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਵੇਂ ਵਿਚਾਰ ਦੇ ਵਾਲੇ ਸੁਕਰਾਤ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਯੂਨਾਨ ਦੀ ਕਰੀਟੀਅਸ ਹਕੂਮਤ ਨੇ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾ ਦਿੱਤੀ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਹਾਕਮਾਂ ਤੋਂ ਰਹਿਮ ਦੀ ਭੀਖ ਨਹੀਂ ਮੰਗੀ। ਸੁਕਰਾਤ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਉਹ ਧਰਮ, ਰਾਜਨੀਤੀ, ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤਾਂ ਸੰਬੰਧੀ ਆਪਣੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਵੇ, ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਨਿਕਾਲ ਵਿੱਚ ਬਦਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਸੁਕਰਾਤ ਨੇ ਭਰੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ, 'ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਜਾਹਲਾਂ ਤੋਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਭੀਖ ਕਿਉਂ ਮੰਗਾਂ? ਤੁਸੀਂ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਕਰੋ, ਮੈਂ ਆਪਣਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ, ਕੌਣ ਨਾਲ, ਕੌਣ ਗਲਤ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਆਉਣ ਵਾਲਾ ਸਮਾਂ ਕਰੇਗਾ।' ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਏ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਦੋਂ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪਿਤਾ ਸੁ. ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅੰਗਰੇਜ਼

ਇਨਕਲਾਬ ਦਾ ਪਰਚਮ ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ

ਹਕੂਮਤ ਨੂੰ ਰਹਿਮ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਤਿਲਮਿਲਾ ਉੱਠਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਲਿਖਿਆ, 'ਮੈਂ ਸੱਚ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਇੰਜ ਕਰੋਗੇ, ਤੁਸੀਂ ਜ਼ਰਾ ਉਹਨਾਂ ਸੈਕਟੋਰ ਆਜ਼ਾਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਿਆਂ ਦੇ ਜਜ਼ਬਿਆਂ ਦਾ ਖਿਆਲ ਤਾਂ ਕਰ ਲੈਂਦੇ, ਜੋ ਇਸ ਵੇਲੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਘੋਲ ਵਿੱਚ ਸਿਰਾਂ 'ਤੇ ਕੱਢਨ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਨਿਕਲੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ 'ਤੇ ਤੁਹਾਡੀ ਇਸ ਰਹਿਮ ਦੀ ਅਪੀਲ ਦਾ ਕੀ ਅਸਰ ਹੋਵੇਗਾ? ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਫਾਂਸੀ ਲੱਗਣ ਵੇਲੇ ਭਾਵੇਂ 23-24 ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਨੌਜਵਾਨ ਸੀ, ਪਰ ਸਮਝ ਵਿੱਚ ਪੂਰੇ ਸੀ। ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਏ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੁਕਰਾਤ ਦੇ ਚੇਲਿਆਂ ਨੇ ਸਲਾਹ ਬਣਾਈ ਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਦਿਨ ਜੇਲ੍ਹ ਦੀ ਕੰਧ ਨੂੰ ਪਾੜ ਲਾ ਕੇ ਸੁਕਰਾਤ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਵਾ ਲੈਣਗੇ, ਪਰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਪਤਾ ਜਦੋਂ ਤੁਹਾਡੇ ਨੂੰ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਚੇਲਿਆਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨਹੀਂ, ਉਹ ਆਪਣਾ ਵਤਨ ਛੱਡ ਕੇ ਕਿਤੇ ਨਹੀਂ ਜਾਵੇਗਾ, ਬਲਕਿ ਭੱਜ ਜਾਣ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰਾਂ 'ਤੇ ਅਫ਼ੋਲ ਰਹਿ ਕੇ ਮਰ ਜਾਣਾ ਉਸ ਲਈ ਵਧੇਰੇ ਠੀਕ ਹੈ। ਬਿਲਕੁਲ ਇਸੇ ਹੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਦੋਂ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਸਾਥੀਆਂ ਨੇ ਇਹ ਸਕੀਮ ਘੜੀ ਕਿ ਉਹ ਸੈਂਟਰਲ ਜੇਲ੍ਹ ਲਾਹੌਰ 'ਤੇ ਧਾਵਾ ਕਰਕੇ ਇੱਕ ਦਿਨ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹ 'ਚੋਂ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਵਾ ਲੈਣਗੇ ਤਾਂ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਰੋਕ ਦਿੱਤਾ, 'ਨਹੀਂ ਇਸ ਵੇਲੇ ਮੇਰੇ ਜਿਉਂਦੇ ਰਹਿਣ ਨਾਲ ਫਾਂਸੀ ਲੱਗਣਾ ਵਧੇਰੇ ਠੀਕ ਹੈ। ਅੰਗਰੇਜ਼ ਹਕੂਮਤ ਖਿਲਾਫ਼ ਮੇਰਾ ਫਾਂਸੀ ਲੱਗਣਾ ਬਲਦੀ 'ਤੇ ਤੇਲ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰੇਗਾ।'

ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸੁਕਰਾਤ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਲਈ ਜਦੋਂ ਜ਼ਹਿਰ ਘੋਟਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਉਹ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਆਖਰੀ ਸਮੇਂ ਮਿਲਣ ਆਏ ਆਪਣੇ ਚੇਲਿਆਂ ਨਾਲ ਗਿਆਨ ਭਰਪੂਰ ਗੱਲਾਂ ਵਿੱਚ ਮਸਰੂਫ਼ ਸੀ। ਗੱਲਾਂ ਕਰਦਿਆਂ-ਕਰਦਿਆਂ ਉਸ ਨੇ ਜ਼ਹਿਰ ਘੋਟ ਰਹੇ ਜਲਾਦ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ, 'ਕਿੰਨੀ ਕੁ ਦੇਰ ਹੈ ਅਜੇ?' ਉਸ ਦੇ ਇੱਕ ਚੇਲੇ ਕਰਾਈਟ ਨੇ ਕਿਹਾ, 'ਅੰਨੀ ਵੀ ਕੀ ਕਾਰਨੀ ਹੈ ਗੁਰੂ ਜੀ?' ਸੁਕਰਾਤ ਨੇ ਕਿਹਾ, 'ਜਿੰਦਗੀ ਭਰ ਨਵੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨਵੇਂ ਵਿਚਾਰ ਸਿੱਖਣ ਦਾ ਇਛੁੱਕ ਰਿਹਾ ਹਾਂ, ਹੁਣ ਸਮਾਂ ਆ ਗਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਮਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਮੌਤ ਬਾਰੇ ਵੀ ਜਾਣ ਲਵਾਂ।' ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ 23 ਮਾਰਚ 1931 ਦੀ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਸ਼ਹੀਦ-ਏ-ਆਜ਼ਮ ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਲਈ ਬੁਲਾਵਾ ਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਲੈਨਿਨ ਦੀ ਜੀਵਨੀ ਪੜ੍ਹ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਕੁਝ ਜਾਨਣ ਦੀ ਭੁੱਖ ਬੋਨੀ ਤੀਬਰ ਸੀ ਕਿ ਮੌਤ ਤੋਂ ਕੁਝ ਘੰਟੇ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਉਹ ਕੁਝ ਨਵਾਂ ਸਿੱਖਣ ਵਿੱਚ ਮਸਰੂਫ਼ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਸਾਥੀ ਸ਼ਿਵ ਵਰਮਾ ਲਿਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹਰ ਸਮੇਂ ਇੱਕ ਨਾ ਇੱਕ ਕਿਤਾਬ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਰੱਖਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਕੁਝ ਕੁ ਸਾਲਾਂ

ਵਿੱਚ ਹੀ ਵਿਸ਼ਵ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਲੇਖਕਾਂ, ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਜਿਹਨਾਂ ਵਿੱਚ ਗੋਰਕੀ, ਰੂਸੋ, ਵਿਕਟਰ ਹਿਊਗੋ, ਡਿਕਨਜ਼, ਮਾਰਕਸ, ਏਂਗਲਜ਼, ਲੈਨਿਨ, ਪੈਟਰਿਕ ਹੈਨਰੀ ਆਦਿ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਿਆ ਅਤੇ ਅਧਿਐਨ ਕੀਤਾ।

ਮਗਰੋਂ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਹੋ ਕੇ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੂਝਬੂਝ ਤੋਂ ਕੰਮ ਲੈਂਦਿਆਂ ਸੈਂਟਰਲ ਜੇਲ੍ਹ ਲਾਹੌਰ ਅਦਾਲਤੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੇ ਮੱਚ ਵਜੋਂ ਵਰਤਿਆ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਅਜਿਹੇ ਮੌਕੇ ਆਏ, ਜਦੋਂ ਉਹ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਹਕੂਮਤ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਿਵੇਕ ਨਾਲ ਲਾਜ਼ਵਾਬ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਰਿਹਾ। ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਉਸ ਨੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਹਕੂਮਤ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, 'ਅਸੀਂ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਬਾਗ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹਾਂ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਲਾਇਆ ਜਾਵੇ।' ਉਸ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਹਕੂਮਤ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, 'ਤੁਸੀਂ ਬਾਗ਼ੀ ਆਏ ਧਾੜਵੀ ਹਮਲਾਵਰ ਹੋ, ਮੈਂ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਸਾਥੀ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਿਪਾਹੀ ਹਨ, ਜੋ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਲਈ ਲੜ ਰਹੇ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਜੰਗੀ ਕੈਦੀ ਹਾਂ, ਇਸ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਠੀਕ ਇਹ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਗੋਲੀ ਨਾਲ ਉਡਾਇਆ ਜਾਵੇ।' ਮੌਜੂਦਾ ਹਕੂਮਤ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਹਕੂਮਤ ਬੁਲਦਿਲ ਹੈ, ਉਹ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਦਲੇਰਾਨਾ ਦਲੀਲਾਂ ਲਿਖੀਆਂ ਦਾ ਨਿਅੰਤ ਇਨਸਾਫ਼ ਦਾ ਢਕਵੰਜ ਕਰਦੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਹਕੂਮਤ ਕੋਲ ਕੋਈ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਤੋਂ ਸਾਬਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਨਿੱਕੀ ਉਮਰ ਦਾ ਇੱਕ ਮਹਾਨ ਵਿਦਵਾਨ ਵਿਲਾਸਫਰ ਸੀ। ਸੁਕਰਾਤ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਸ਼ਹੀਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਉਮਰ 70 ਸਾਲ ਦੀ ਸੀ, ਪਰ ਭਗਤ ਸਿੰਘ 23 ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਨੌਜਵਾਨ ਸੀ। ਗਦਰ ਧਾਰਣੀ ਦੇ ਬਾਨੀ ਬਾਬਾ ਜੋਤਸ਼ ਬਕਨਾ ਉਸ ਬਾਰੇ ਲਿਖਦੇ ਹਨ, 'ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਛੇ ਫੁੱਟ ਲੰਮਾ, ਬਹੁਤ ਬੁਝਬੁਝ ਅਤੇ ਮੁੱਛ-ਫੁੱਟ ਨੌਜਵਾਨ ਸੀ। ਨਿੱਠਰ ਜਲਨੈਲ, ਵਿਲਾਸਫਰ ਅਤੇ ਉੱਚ ਦਰਜੇ ਦੀ ਰਾਜਸੀ ਸੂਝ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ ਸੀ। ਦੇਸ਼ ਭਗਤੀ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੀ ਪੀੜਤ ਮਨਤਾ ਦਾ ਦਰਦ ਉਹਦੇ ਦਿਲ ਵਿੱਚ ਕੁੱਟ-ਕੁੱਟ ਕੇ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ...'

ਨਿੱਕੀ ਉਮਰ ਦੇ ਹੁਣ ਲਈ ਵੱਡੇ ਕਾਰਨਾਮਿਆਂ ਨੂੰ ਸਹਾਜ਼ਮਾ ਦੇਣ ਕਰਕੇ ਉਹ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀਆਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਦਾ ਤਾਰਾ ਬਣ ਗਿਆ, ਲੋਕ ਮਨਾਂ 'ਤੇ ਡਾ ਗਿਆ। ਉਸ ਲਈ ਗੀਤ, ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਲਿਖੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਲੋਕ ਗੀਤ ਘੜੇ ਗਏ, ਜਿਹਨਾਂ ਨੂੰ ਲੋਕ ਅੱਜ ਵੀ ਮਾਣ ਨਾਲ ਗਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਲੱਖਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਵਿੱਚ ਵਸਦਾ ਹੈ, ਅੱਜ ਵੀ ਉਹ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਜ਼ੁਆਨੀ ਨੂੰ ਪੁਕਾਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਆਓ ਇਸ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਮਨੁੱਖਾਂ ਦੇ ਰਹਿਣਯੋਗ ਬਣਾਈਏ। ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਖਰੀ ਸਮੇਂ ਕਿਹਾ ਸੀ, 'ਆਪਣੇ ਵਤਨ ਲਈ ਜੋ ਮੈਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ, ਉਸ ਦਾ ਇੱਕ ਹਜ਼ਾਰਵਾਂ ਹਿੱਸਾ ਵੀ ਅਜੇ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਿਆ।' ਇਸ ਤੋਂ ਉਸ ਦੀ ਵਤਨਪ੍ਰਸਤੀ ਦਾ ਪਤਾ ਚਲਦਾ

ਹੈ। ਉਹਦੇ ਸਾਥੀ ਰਾਜਗੁਰੂ, ਸੁਖਦੇਵ, ਚੰਦਰ ਸ਼ੇਖਰ ਆਜ਼ਾਦ, ਜਤਿਨ ਦਾਸ, ਬੀ ਕੇ ਦੱਤ, ਕਿਸ਼ੋਰੀ ਲਾਲ, ਰਾਮ ਪ੍ਰਸਾਦ ਬਿਸਮਿਲ, ਸ਼ਿਵ ਵਰਮਾ, ਗਿਆ ਪ੍ਰਸਾਦ, ਅਜੈ ਘੋਸ਼ ਆਦਿ ਦੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਬਾਰੇ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਅੱਜ ਵੀ ਅੱਖਾਂ ਨਮ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਹੋਰਾਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕਿਸ ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਬਣੇ ਹੋਏ ਇਨਸਾਨ ਨੇ, ਜਿਹਨਾਂ ਛੋਟੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਵੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਹਕੂਮਤ ਦੇ ਹਰ ਜਜ਼ਬ ਨੂੰ ਖਿੱਤੇ ਮੱਥੇ ਪੁਕਾਨ ਕੀਤਾ। ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਤਨ ਗਾਲੇ, ਕਾਲੇ ਪਾਣੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸਖਤ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਝੱਲੀਆਂ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਆਤਮ ਬਲੀਦਾਨ ਦਾ ਸਮਾਂ ਆਇਆ ਤਾਂ ਹੱਸ-ਹੱਸ ਕੇ ਫਾਂਸੀਆਂ ਨੂੰ ਚੁੰਮਿਆਂ।

ਅੱਜ ਜਦੋਂ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਨੌਜਵਾਨ ਬੇਕਾਰੀ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਹਨ, ਅੱਜ ਜਦੋਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਮੁੱਢਲੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਵਾਂਞਿਆਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੀ ਮਿਲੀ-ਭੁਗਤ ਨਾਲ ਧਨਾਢ ਕੰਪਨੀਆਂ ਵੱਡੇ ਖ਼ਤਿਜ ਪਾਰਚਾ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੰਪਤੀ ਨੂੰ ਲੁੱਟਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਡੱ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਬਿਲ ਵਰਗੇ ਕਾਨੂੰਨ ਲਿਆ ਕੇ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਜਗਤ ਨੂੰ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਖੇਡਣ ਲਈ ਮੈਦਾਨ ਤਿਆਰ ਕਰਕੇ ਦਿੱਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਅੱਜ ਜਦੋਂ ਸਾਡੇ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਦੇਸ਼ ਭਗਤੀ ਦੇ ਜਜ਼ਬਿਆਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁਇਣ ਲੱਗ ਗਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦ-ਏ-ਆਜ਼ਮ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਵਲਫਲੇ ਤੋਂ ਸੋਧ ਲੈਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਅੱਜ ਜਦੋਂ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਕਿਸਮਤਵਾਦ ਦੇ ਚੱਕਰ ਵਿੱਚ ਫਸ ਕੇ ਆਪਣੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ, ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ, ਦੁਆਵਾਗੀਆਂ, ਜੋ ਕ੍ਰਿਸ਼ਟ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਢਾਂਚੇ ਦੀ ਦੇਣ ਹਨ ਨੂੰ ਰੱਬੀ ਭਾਣਾ ਮੰਨ ਕੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ ਤਾਂ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਸਾਰਥਿਕਤਾ ਹੋਰ ਵੀ ਵਧ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਉਸ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, 'ਮੈਂ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਮਿੱਥਿਆ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦਾ। ਮੇਰਾ ਦੇਸ਼ ਨਾ ਤਾਂ ਪਛਾਣਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਮਾਇਆ ਜਾਣਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਇੱਕ ਜਿਉਣੀ-ਜਾਗਦੀ ਹਕੀਕਤ ਹੈ, ਹੁਸੀਨ ਹਕੀਕਤ ਅਤੇ ਮੈਂ ਇਸ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਮੇਰੇ ਲਈ ਇਸ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਨਾ ਕੋਈ ਦੁਸਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਹੋਰ ਸਵਰਗ। ਇਹ ਸਹੀ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਮੁੱਠੀ-ਭਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸੁਆਰਥਾਂ ਲਈ ਇਸ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਨਰਕ ਬਣਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਨਾਲ ਹੀ ਤਾਂ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਸਾਰਥਿਕਤਾ ਹੋਰ ਵੀ ਵਧ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਉਸ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, 'ਮੈਂ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਮਿੱਥਿਆ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦਾ। ਮੇਰਾ ਦੇਸ਼ ਨਾ ਤਾਂ ਪਛਾਣਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਮਾਇਆ ਜਾਣਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਇੱਕ ਜਿਉਣੀ-ਜਾਗਦੀ ਹਕੀਕਤ ਹੈ, ਹੁਸੀਨ ਹਕੀਕਤ ਅਤੇ ਮੈਂ ਇਸ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਮੇਰੇ ਲਈ ਇਸ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਨਾ ਕੋਈ ਦੁਸਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਹੋਰ ਸਵਰਗ। ਇਹ ਸਹੀ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਮੁੱਠੀ-ਭਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸੁਆਰਥਾਂ ਲਈ ਇਸ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਨਰਕ ਬਣਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਨਾਲ ਹੀ ਤਾਂ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਸਾਰਥਿਕਤਾ ਹੋਰ ਵੀ ਵਧ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਉਸ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, 'ਮੈਂ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਮਿੱਥਿਆ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦਾ। ਮੇਰਾ ਦੇਸ਼ ਨਾ ਤਾਂ ਪਛਾਣਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਮਾਇਆ ਜਾਣਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਇੱਕ ਜਿਉਣੀ-ਜਾਗਦੀ ਹਕੀਕਤ ਹੈ, ਹੁਸੀਨ ਹਕੀਕਤ ਅਤੇ ਮੈਂ ਇਸ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਮੇਰੇ ਲਈ ਇਸ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਨਾ ਕੋਈ ਦੁਸਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਹੋਰ ਸਵਰਗ। ਇਹ ਸਹੀ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਮੁੱਠੀ-ਭਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸੁਆਰਥਾਂ ਲਈ ਇਸ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਨਰਕ ਬਣਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਨਾਲ ਹੀ ਤਾਂ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਸਾਰਥਿਕਤਾ ਹੋਰ ਵੀ ਵਧ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਉਸ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, 'ਮੈਂ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਮਿੱਥਿਆ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦਾ। ਮੇਰਾ ਦੇਸ਼ ਨਾ ਤਾਂ ਪਛਾਣਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਮਾਇਆ ਜਾਣਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਇੱਕ ਜਿਉਣੀ-ਜਾਗਦੀ ਹਕੀਕਤ ਹੈ, ਹੁਸੀਨ ਹਕੀਕਤ ਅਤੇ ਮੈਂ ਇਸ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਮੇਰੇ ਲਈ ਇਸ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਨਾ ਕੋਈ ਦੁਸਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਹੋਰ ਸਵਰਗ। ਇਹ ਸਹੀ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਮੁੱਠੀ-ਭਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸੁਆਰਥਾਂ ਲਈ ਇਸ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਨਰਕ ਬਣਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਨਾਲ ਹੀ ਤਾਂ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਸਾਰਥਿਕਤਾ ਹੋਰ ਵੀ ਵਧ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਉਸ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, 'ਮੈਂ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਮਿੱਥਿਆ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦਾ। ਮੇਰਾ ਦੇਸ਼ ਨਾ ਤਾਂ ਪਛਾਣਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਮਾਇਆ ਜਾਣਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਇੱਕ ਜਿਉਣੀ-ਜਾਗਦੀ ਹਕੀਕਤ ਹੈ, ਹੁਸੀਨ ਹਕੀਕਤ ਅਤੇ ਮੈਂ ਇਸ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਮੇਰੇ ਲਈ ਇਸ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਨਾ ਕੋਈ ਦੁਸਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਹੋਰ ਸਵਰਗ। ਇਹ ਸਹੀ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਮੁੱਠੀ-ਭਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸੁਆਰਥਾਂ ਲਈ ਇਸ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਨਰਕ ਬਣਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਨਾਲ ਹੀ ਤਾਂ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਸਾਰਥਿਕਤਾ ਹੋਰ ਵੀ ਵਧ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਉਸ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, 'ਮੈਂ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਮਿੱਥਿਆ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦਾ। ਮੇਰਾ ਦੇਸ਼ ਨਾ ਤਾਂ ਪਛਾਣਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਮਾਇਆ ਜਾਣਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਇੱਕ ਜਿਉਣੀ-ਜਾਗਦੀ ਹਕੀਕਤ ਹੈ, ਹੁਸੀਨ ਹਕੀਕਤ ਅਤੇ ਮੈਂ ਇਸ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਮੇਰੇ ਲਈ ਇਸ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਨਾ ਕੋਈ ਦੁਸਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਹੋਰ ਸਵਰਗ। ਇਹ ਸਹੀ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਮੁੱਠੀ-ਭਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸੁਆਰਥਾਂ ਲਈ ਇਸ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਨਰਕ ਬਣਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਨਾਲ ਹੀ ਤਾਂ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਸਾਰਥਿਕਤਾ ਹੋਰ ਵੀ ਵਧ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਉਸ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, 'ਮੈਂ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਮਿੱਥਿਆ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦਾ। ਮੇਰਾ ਦੇਸ਼ ਨਾ ਤਾਂ ਪਛਾਣਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਮਾਇਆ ਜਾਣਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਇੱਕ ਜਿਉਣੀ-ਜਾਗਦੀ ਹਕੀਕਤ ਹੈ, ਹੁਸੀਨ ਹਕੀਕਤ ਅਤੇ ਮੈਂ ਇਸ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਮੇਰੇ ਲਈ ਇਸ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਨਾ ਕੋਈ ਦੁਸਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਹੋਰ ਸਵਰਗ। ਇਹ ਸਹੀ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਮੁੱਠੀ-ਭਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸੁਆਰਥਾਂ ਲਈ ਇਸ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਨਰਕ ਬਣਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਨਾਲ ਹੀ ਤਾਂ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਸਾਰਥਿਕਤਾ ਹੋਰ ਵੀ ਵਧ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਉਸ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, 'ਮੈਂ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਮਿੱਥਿਆ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦਾ। ਮੇਰਾ ਦੇਸ਼ ਨਾ ਤਾਂ ਪਛਾਣਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਮਾਇਆ ਜਾਣਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਇੱਕ ਜਿਉਣੀ-ਜਾਗਦੀ ਹਕੀਕਤ ਹੈ, ਹੁਸੀਨ ਹਕੀਕਤ ਅਤੇ ਮੈਂ ਇਸ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਮੇਰੇ ਲਈ ਇਸ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਨਾ ਕੋਈ ਦੁਸਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਹੋਰ ਸਵਰਗ। ਇਹ ਸਹੀ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਮੁੱਠੀ-ਭਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸੁਆਰਥਾਂ ਲਈ ਇਸ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਨਰਕ ਬਣਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਨਾਲ ਹੀ ਤਾਂ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਸਾਰਥਿਕਤਾ ਹੋਰ ਵੀ ਵਧ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਉਸ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, 'ਮੈਂ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਮਿੱਥਿਆ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦਾ। ਮੇਰਾ ਦੇਸ਼ ਨਾ ਤਾਂ ਪਛਾਣਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਮਾਇਆ ਜਾਣਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਇੱਕ ਜਿਉਣੀ-ਜਾਗਦੀ ਹਕੀਕਤ ਹੈ, ਹੁਸੀਨ ਹਕੀਕਤ ਅਤੇ ਮੈਂ ਇਸ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਮੇਰੇ ਲਈ ਇਸ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਨਾ ਕੋਈ ਦੁਸਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਹੋਰ ਸਵਰਗ। ਇਹ ਸਹੀ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਮੁੱਠੀ-ਭਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸੁਆਰਥਾਂ ਲਈ ਇਸ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਨਰਕ ਬਣਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਨਾਲ ਹੀ ਤਾਂ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਸਾਰਥਿਕਤਾ ਹੋਰ ਵੀ ਵਧ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਉਸ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, 'ਮੈਂ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਮਿੱਥਿਆ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦਾ। ਮੇਰਾ ਦੇਸ਼ ਨਾ ਤਾਂ ਪਛਾਣਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਮਾਇਆ ਜਾਣਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਇੱਕ ਜਿਉਣੀ-ਜਾਗਦੀ ਹਕੀਕਤ ਹੈ, ਹੁਸੀਨ ਹਕੀਕਤ ਅਤੇ ਮੈਂ ਇਸ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਮੇਰੇ ਲਈ ਇਸ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਨਾ ਕੋਈ ਦੁਸਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਹੋਰ ਸਵਰਗ। ਇਹ ਸਹੀ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਮੁੱਠੀ-ਭਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸੁਆਰਥਾਂ ਲਈ ਇਸ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਨਰਕ ਬਣਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਨਾਲ ਹੀ ਤਾਂ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਸਾਰਥਿਕਤਾ ਹੋਰ ਵੀ ਵਧ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਉਸ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, 'ਮੈਂ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਮਿੱਥਿਆ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦਾ। ਮੇਰਾ ਦੇਸ਼ ਨਾ ਤਾਂ ਪਛਾਣਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਮਾਇਆ ਜਾਣਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਇੱਕ ਜਿਉਣੀ-ਜਾਗਦੀ ਹਕੀਕਤ ਹੈ, ਹੁਸੀਨ ਹਕੀਕਤ ਅਤੇ ਮੈਂ ਇਸ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਮੇਰੇ ਲਈ ਇਸ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਨਾ ਕੋਈ ਦੁਸਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਹੋਰ ਸਵਰਗ। ਇਹ ਸਹੀ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਮੁੱਠੀ-ਭਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸੁਆਰਥਾਂ ਲਈ ਇਸ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਨਰਕ ਬਣਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਨਾਲ ਹੀ ਤਾਂ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਸਾਰਥਿਕਤਾ ਹੋਰ ਵੀ ਵਧ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਉਸ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, 'ਮੈਂ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਮਿੱਥਿਆ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦਾ। ਮੇਰਾ ਦੇਸ਼ ਨਾ ਤਾਂ ਪਛਾਣਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਮਾਇਆ ਜਾਣਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਇੱਕ ਜਿਉਣੀ-ਜਾਗਦੀ ਹਕੀਕਤ ਹੈ, ਹੁਸੀਨ ਹਕੀਕਤ ਅਤੇ ਮੈਂ ਇਸ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਮੇਰੇ ਲਈ ਇਸ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਨਾ ਕੋਈ ਦੁਸਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਹੋਰ ਸਵਰਗ। ਇਹ ਸਹੀ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਮੁੱਠੀ-ਭਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸੁਆਰਥਾਂ ਲਈ ਇਸ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਨਰਕ ਬਣਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਨਾਲ ਹੀ ਤਾਂ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਸਾਰਥਿਕਤਾ ਹੋਰ ਵੀ ਵਧ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਉਸ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, 'ਮੈਂ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਮਿੱਥਿਆ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦਾ। ਮੇਰਾ ਦੇਸ਼ ਨਾ ਤਾਂ ਪਛਾਣਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਮਾਇਆ ਜਾਣਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਇੱਕ ਜਿਉਣੀ-ਜਾਗਦੀ ਹਕੀਕਤ ਹੈ, ਹੁਸੀਨ ਹਕੀਕਤ ਅਤੇ ਮੈਂ ਇਸ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਮੇਰੇ ਲਈ ਇਸ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਨਾ ਕੋਈ ਦੁਸਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਹੋਰ ਸਵਰਗ। ਇਹ ਸਹੀ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਮੁੱਠੀ-ਭਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸੁਆਰਥਾਂ ਲਈ ਇਸ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਨਰਕ ਬਣਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਨਾਲ ਹੀ ਤਾਂ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਸਾਰਥਿਕਤਾ ਹੋਰ ਵੀ ਵਧ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਉਸ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, 'ਮੈਂ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਮਿੱਥਿਆ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦਾ। ਮੇਰਾ ਦੇਸ਼ ਨਾ ਤਾਂ ਪਛਾਣਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਮਾਇਆ ਜਾਣਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਇੱਕ ਜਿਉਣੀ-ਜਾਗਦੀ ਹਕੀਕਤ ਹੈ, ਹੁਸੀਨ ਹਕੀਕਤ ਅਤੇ ਮੈਂ ਇਸ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਮੇਰੇ ਲਈ ਇਸ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਨਾ ਕੋਈ ਦੁਸਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਹੋਰ ਸਵਰਗ। ਇਹ ਸਹੀ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਮੁੱਠੀ-ਭਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸੁਆਰਥਾਂ ਲਈ ਇਸ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਨਰਕ ਬਣਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਨਾਲ ਹੀ ਤਾਂ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਸਾਰਥਿਕਤਾ ਹੋਰ ਵੀ ਵਧ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਉਸ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, 'ਮੈਂ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਮਿੱਥਿਆ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦਾ। ਮੇਰਾ ਦੇਸ਼ ਨਾ ਤਾਂ ਪਛਾਣਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਮਾਇਆ ਜਾਣਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਇੱਕ ਜਿਉਣੀ-ਜਾਗਦੀ ਹਕੀਕਤ ਹੈ, ਹੁਸੀਨ ਹਕੀਕਤ ਅਤੇ ਮੈਂ ਇਸ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਮੇਰੇ ਲਈ ਇਸ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਨਾ ਕੋਈ ਦੁਸਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਹੋਰ ਸਵਰਗ। ਇਹ ਸਹੀ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਮੁੱਠੀ-ਭਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸੁਆਰਥਾਂ ਲਈ ਇਸ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਨਰਕ ਬਣਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਨਾਲ ਹੀ ਤਾਂ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਸਾਰਥਿਕਤਾ ਹੋਰ ਵੀ ਵਧ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਉਸ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, 'ਮੈਂ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਮਿੱਥਿਆ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦਾ। ਮੇਰਾ ਦੇਸ਼ ਨਾ ਤਾਂ ਪਛਾਣਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਮਾਇਆ ਜਾਣਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਇੱਕ ਜਿਉਣੀ-ਜਾਗਦੀ ਹਕੀਕਤ ਹੈ, ਹੁਸੀਨ ਹਕੀਕਤ ਅਤੇ ਮੈਂ ਇਸ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਮੇਰੇ ਲਈ ਇਸ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਨਾ ਕੋਈ ਦੁਸਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਹੋਰ ਸਵਰਗ। ਇਹ ਸਹੀ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਮੁੱਠੀ-ਭਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸੁਆਰਥਾਂ ਲਈ ਇਸ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਨਰਕ ਬਣਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਨਾਲ ਹੀ ਤਾਂ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਸਾਰਥਿਕਤਾ ਹੋਰ ਵੀ ਵਧ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਉਸ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, 'ਮੈਂ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਮਿੱਥਿਆ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦਾ। ਮੇਰਾ ਦੇਸ਼ ਨਾ ਤਾਂ ਪਛਾਣਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਮਾਇਆ ਜਾਣਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਇੱਕ ਜਿਉਣੀ-ਜਾਗਦੀ ਹਕੀਕਤ ਹੈ, ਹੁਸੀਨ ਹਕੀਕਤ ਅਤੇ ਮੈਂ ਇਸ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਮੇਰੇ ਲਈ ਇਸ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਨਾ ਕੋਈ ਦੁਸਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਹੋਰ ਸਵਰਗ। ਇਹ ਸਹੀ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਮੁੱਠੀ-ਭਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸੁਆਰਥਾਂ ਲਈ ਇਸ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਨਰਕ ਬਣਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਨਾਲ ਹੀ ਤਾਂ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਸਾਰਥਿਕਤਾ ਹੋਰ ਵੀ ਵਧ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਉਸ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, 'ਮੈਂ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਮਿੱਥਿਆ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦਾ। ਮੇਰਾ ਦੇਸ਼ ਨਾ ਤਾਂ ਪਛਾਣਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਮਾਇਆ ਜਾਣਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਇੱਕ ਜਿਉਣੀ-ਜਾਗਦੀ ਹਕੀਕਤ ਹੈ, ਹੁਸੀਨ ਹਕੀਕਤ ਅਤੇ ਮੈਂ ਇਸ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਮੇਰੇ ਲਈ ਇਸ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਨਾ ਕੋਈ ਦੁਸਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਹੋਰ ਸਵਰਗ। ਇਹ ਸਹੀ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਮੁੱਠੀ-ਭਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸੁਆਰਥਾਂ ਲਈ ਇਸ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਨਰਕ ਬਣਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਨਾਲ ਹੀ ਤਾਂ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਸਾਰਥਿਕਤਾ ਹੋਰ ਵੀ ਵਧ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਉਸ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, 'ਮੈਂ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਮਿੱਥਿਆ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦਾ। ਮੇਰਾ ਦੇਸ਼ ਨਾ ਤਾਂ ਪਛਾਣਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਮਾਇਆ ਜਾਣਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਇੱਕ ਜਿਉਣੀ-ਜਾਗਦੀ ਹਕੀਕਤ ਹੈ, ਹੁਸੀਨ ਹਕੀਕਤ ਅਤੇ ਮੈਂ ਇਸ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਮੇਰੇ ਲਈ ਇਸ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਨਾ ਕੋਈ ਦੁਸਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਹੋਰ ਸਵਰਗ। ਇਹ ਸਹੀ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਮੁੱਠੀ-ਭਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸੁਆਰਥਾਂ ਲਈ ਇਸ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਨਰਕ ਬਣਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਨਾਲ ਹੀ ਤਾਂ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਸਾਰਥਿਕਤਾ ਹੋਰ ਵੀ ਵਧ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਉਸ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, 'ਮੈਂ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਮਿੱਥਿਆ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦਾ। ਮੇਰਾ ਦੇਸ਼ ਨਾ ਤਾਂ ਪਛਾਣਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਮਾਇਆ ਜਾਣਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਇੱਕ ਜਿਉਣੀ-ਜਾਗਦੀ ਹਕੀਕਤ ਹੈ, ਹੁਸੀਨ ਹਕੀਕਤ ਅਤੇ ਮੈਂ ਇਸ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਮੇਰੇ ਲਈ ਇਸ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਨਾ ਕੋਈ ਦੁਸਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਹੋਰ ਸਵਰਗ। ਇਹ ਸਹੀ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਮੁੱਠੀ-ਭਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸੁਆਰਥਾਂ ਲਈ ਇਸ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਨਰਕ ਬਣਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਨਾਲ ਹੀ ਤਾਂ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਸਾਰਥਿਕਤਾ ਹੋਰ ਵੀ ਵਧ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਉਸ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, 'ਮੈਂ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਮਿੱਥਿਆ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦਾ। ਮੇਰਾ ਦੇਸ਼ ਨਾ ਤਾਂ ਪਛਾਣਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਮਾਇਆ ਜਾਣਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਇੱਕ ਜਿਉਣੀ-ਜਾਗਦੀ ਹਕੀਕਤ ਹੈ, ਹੁਸੀਨ ਹਕੀਕਤ ਅਤੇ ਮੈਂ ਇਸ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਮੇਰੇ ਲਈ ਇਸ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਨਾ ਕੋਈ ਦੁਸਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਹੋਰ ਸਵਰਗ। ਇਹ ਸਹੀ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਮੁੱਠੀ-ਭਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸੁਆਰਥਾਂ ਲਈ ਇਸ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਨਰਕ ਬਣਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਨਾਲ ਹੀ ਤਾਂ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਸਾਰਥਿਕਤਾ ਹੋਰ ਵੀ ਵਧ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਉਸ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, 'ਮੈਂ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਮਿੱਥਿਆ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦਾ। ਮੇਰਾ ਦੇਸ਼ ਨਾ ਤਾਂ ਪਛਾਣਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਮਾਇਆ ਜਾਣਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਇੱਕ ਜਿਉਣੀ-ਜਾਗਦੀ ਹਕੀਕਤ ਹੈ, ਹੁਸੀਨ ਹਕੀਕਤ ਅਤੇ ਮੈਂ ਇਸ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਮੇਰੇ ਲਈ ਇਸ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਨਾ ਕੋਈ ਦੁਸਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਹੋਰ ਸਵਰਗ। ਇਹ ਸਹੀ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਮੁੱਠੀ-ਭਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸੁਆਰਥਾਂ ਲਈ ਇਸ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਨਰਕ ਬਣਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਨਾਲ ਹੀ ਤਾਂ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਸਾਰਥਿਕਤਾ ਹੋਰ ਵੀ ਵਧ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਉਸ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, 'ਮੈਂ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਮਿੱਥਿਆ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦਾ। ਮੇਰਾ ਦੇਸ਼ ਨਾ ਤਾਂ ਪਛਾਣਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਮਾਇਆ ਜਾਣਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਇੱਕ ਜਿਉਣੀ-ਜਾਗਦੀ ਹਕੀਕਤ ਹੈ, ਹੁਸੀਨ ਹਕੀਕਤ ਅਤੇ ਮੈਂ ਇਸ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਮੇਰੇ ਲਈ ਇਸ ਧਰਤੀ ਨੂੰ

